

[Estoril]

1.02.1953

Scumpă Tantzi,

După mai bine de două luni de absență din Portugalia, ne-am întors acum 10 zile. Am găsit scrisoarea d-tale și de abia azi am timp să-ți răspund.

A trecut încă un Crăciun. Încă un an departe de tot ce ne e drag. Ca să mai uităm puțin tristețea acestor zile, fericite odinioară, familia¹ Regelui ne-a rugat să venim să petrecem cu ei. Am fost la Sigmaringen și ca și anul trecut a fost minunat, o ambianță de familie încântătoare, un pom de Crăciun împodobit ca la noi, colinde etc. Zăpada multă mi-a umplut sufletul de dorul munților și bărănelor noastre. Jos la poalele castelului curge Dunărea pe care o priveam cu lacrimile curgând șiroaie, ca și ea, și gânduri duioase le trimeteam celor ce atâta suferință și nedreptate pățimesc. M-am rugat ore întregi la capela castelului de unde primul nostru rege s-a dus să întemeieze și să desrobească scumpa noastră țară. Vești am primit de acolo! VAI! Ce vești, un adevărat infern. Toți însă în mizeria sufletească duc o rază de speranță, și această rază le dă curajul să-și ducă amarul cu capul sus.

Înainte plecării din Portugalia am expediat sute de pachete cu alimente și îmbrăcăminte în toate colțurile lumii unde se găsesc acei ce au avut fericirea de-a scăpa, dar care deși sunt liberi o duc greu. Mai bine de două luni am lucrat la facerea acestor pachete și la expedierea lor, aveam degetele umflate de sfoara legatului. Sperând că le vor primi la timp, am putut pleca liniștită. În adevăr toți au primit și bucuria lor a fost și a noastră.

¹Familia de Hohenzollern.

Ai primit ceva de la ai d-tale? Ce mai fac? Cum ai petrecut sărbătorile și unde? Aici după un frig neobișnuit de câteva zile a venit primăvara, e cald și rândunicile ne-au sosit.

În acest moment avem niște musafiri din Londra la noi, și ei se plâng grozav de iarna din Anglia și mai ales de ceața teribilă care îi sufocă. M-am speriat ce gripă aveți în Franța dar nu e de mirare cu vremea asta. Avem și aici dar slavă Domnului, puțin și ușor.

Portughezii se prepară de carnaval, pe străzi vezi mic și mare în fel de fel de deghizări circulând toată ziua. O sumedenie de baluri anunțate și mai multe în case particulare. Dragă Tantzi, când cade Paștele nostru anul acesta? Trebuie să primesc calendarul din America dar până acum n-a sosit încă. Aș fi foarte dornică să știu ceva mai curând. Te rog răspunde-mi această dată dacă o cunoști de-acuma.

Cum o duce Iancu cu sănătatea? Dar d-ta? Eu, slavă Domnului cu cura făcută astă vară, n-am mai avut nimic în iarna asta. A fost o binecuvântare după suferința din iarna trecută.

Ce mai e nou? Unde ești acuma? Ce planuri ai? Aștept mereu fotografia promisă...(!)

Din partea regelui multe gânduri bune pentru voi doi. Multe lui Iancu.

Cu drag te îmbrățișez și vești,

Duduia

[Estoril]

19.02.1953

Scumpă Tantzi,

Deși avem casa plină de musafiri sosiți din Anglia și America, îți scriu imediat pentru a-ți mulțumi pentru lunga d-tale scrisoare. Pot să-ți spun precis că se pot trimete pachete cu alimente și medicamente în țară, alimente ce nu sunt în cutii de metal. În Elveția sunt magazine speciale care trimet regulat, dar pachetul n-are voie să cântărească mai mult de 5 kg. Se pot trimete încălțămînți, dar numai noi cele uzate

nu sunt permise. Prietenele mele din Paris trimet regulat și sunt primite, din ele se rețin 10 la sută. Eu nu îndrăznesc să-i trimet lui Costică căci m-a rugat acum un an să nu-i trimet nimic. Sărăcuțul, îi e frică. De altfel a fost dat afară din casa în care locuia (o mizerabilă cameră) și nici nu știu unde locuiește acum. Îți închipui cum mi-e sufletul de greu.

Ce fericită este Elvira că poate auzi vocea surorii ei. Cum de nu i-e frică să nu i se întâmple ceva? Aici, cu nenorocirea din Anglia și Olanda, se fac colecte și eu lucrez mult pentru această operă umană și solidară. A plecat de aici un vapor, „India”, de 18 000 tone, încărcat cu ajutoare pentru Olanda. Guvernul *Portugaise* a făcut minuni în această direcție și Regina Iuliana¹ a mulțumit foarte călduros. Prietenii care ne-au sosit pleacă poimâine și ne sosesc alții din Franța.

Eu am avut grupă 8 zile și mă simt slăbită. Din fericire vremea s-a îndreptat, e cald și frumos. Carnavalul pe care aici îl sărbătoresc cu mult fast, a început. Sunt în acest moment mulți străini. Nu mă interesează Carnavalul, în schimb prietenele mele au înnebunit, care mai de care își face fel de fel de toalete...

Ele n-au griji și nici țările lor sub surghiun, pot gândi și spune ce doresc fără teamă ca mâine unul de-al lor să pătimească. Ai auzit c-a arestat pe I. Solacolu și l-a condamnat la muncă zilnică ca spion al Angliei. Persecuțiile sunt mai teribile ca înainte. Știi ceva despre nepotul d-tale? Sper că e bine.

Ceea ce-mi scrii despre fata lui Bob mi-ai mai scris, ce depresiune sărmana a trebuit să sufere ca să facă un gest atât de disperat. Ce oribil! Biata mamă, e îngrozitor prin ce a trecut... azi tinerii au nervii mai distruși și nu pot reacționa contra acestei nevroze.

Sper că varza cu carne a fost bună și că musafirii (pe care-i cunoaștem și noi) au fost mulțumiți.

Multe din partea Majestății Sale vouă amândurora. Multe lui Iancu.

Cu mult drag, răspunde repede,

Duduia

¹ Iuliana (1909-2004), Regina Olandei între 1948 și 1980.

Scrisoarea Duduiei către Tantzi Cosăcescu a fost trimisă în Monaco pe adresa familiei Madieu – La Vielle Maison, 61 Bld. du Jardin Exotique – la sfârșitul lunii martie 1953 și are o însemnare ulterioară, probabil a doamnei Cosăcescu pe prima pagină sus: „La 5 aprilie '53 Regele Carol a murit suspect”, moartea suveranului producându-se însă pe 4 aprilie.

[Estoril]

28.III. 1953

Tantzi dragă,

Azi-dimineață am primit scrisoarea d-tale și deși sunt moartă de oboseală mă grăbesc să-ți răspund. De două săptămâni avem musafiri la noi și nu voi scăpa de ei decât în săptămâna mare. Am scuturat casa (ca la noi), lucru nemaipomenit în Portugalia. Știi cât iubesc curățenia și în lipsa noastră de acasă mai bine de două luni, personalul a făcut plajă etc. Afară de curățenie. Pedepsa a fost c-au scuturat până au înnebunit. Iar eu sunt fericită să văd covoarele și perdelele spălate și casa mirosind a terpentină și parchetele lucioase de poți face schi pe ele.

Îmi pare nespus de bine c-ai primit vești de acasă și deși nu sunt prea fericite, totuși bine că știi unde se găsește bietul nepot. Ce durere ca să te bucuri să știi pe unul ce ți-e drag în închisoare, dar nu deportat și că trăiește. Este de necrezut la ce se rezumă azi o „mulțumire”. Ce tragedie trăim și ce vremuri pe muchie de cuțit. De la fratele meu de Crăciun am avut o felicitare, a fost cel mai mare cadou și a fost o zi mare pentru mine să-i văd slova. Mai mult nu știu. Dar această c.p. mi-a adus o rază de lumină în suflet. Crede-mă că nu dorm nopțile gândindu-mă la el, și la toți cei de acolo, cum suferă, dar care sper[ă].

Regele primește vești care mai de care îngrozitoare. Când sosesc nu dorm, nu mănânc și umblu buimacă, parcă am un *cochemar*¹. În plus, văd durerea Regelui în ochii lui albaștri și nespuse tristețe care la rândul ei mă sfâșie. Moartea lui S[talin] cu siguranță că nu prevestește ceva mai bun², ci din contră, acum sunt mai mulți nebuni la un loc care mai de care mai „năzdrăvan”. Dumnezeu să aibă milă de noi...

¹ Corect *cauchemare*, „coșmar” (în franceză, în original).

² Liderul Uniunii Sovietice, secretarul general al CC al PCUS Iosif V. Stalin murise pe 5 martie 1953, fiind succedat de Nikita Hrușciiov.

Îmi pare bine c-ai să vezi pe Marie Negulescu pe care o cunosc bine și te rog spune-i din partea mea multe gânduri bune.

Nu, de Paști suntem acasă și vor veni Colonia noastră ca în toți anii și vom sărbători Sf. Paști după datinile noastre. Regele dorește ca această sărbătoare s-o facem aici, cu românii noștri care atât doresc ca în această zi să se simtă mai aproape de tot ce le e drag și să cânte „Hristos a Înviat din morți”, să ciocnească ouă roșii și să mănânce cozonac. Trebuie să știi c-am învățat să fac niște cozonaci de care sunt f. mândră.

Așteptăm și prietenii după Paști, așa că mai stăm și acasă. De câte ori am fost la Paris, nu erai acolo. Ți-am telefonat o dată și nimeni n-a răspuns. Altă dată n-am stat decât două zile și am avut atât de făcut, încât când venea seara eram moartă de oboseală. Și eu aș dori mult să te văd și să stăm de vorbă și să râdem cum râdeam pe vremuri. Am pierdut carnetul în care aveam numărul d-tale de telefon, nu uita în viitoarea scrisoare să mi-l trimeți.

Acuma suntem în doliu după Regina Mary¹. Aceste câteva zile mă voi odihni căci mă doboară toate dineurile și recepțiile care acum sunt în toi aici și musafirii noștri se vor liniști și ei aceste zile. Marți este *Requiem*-ul pentru Regina Mary, când mă gândesc biata ce-a suferit și dânsa în viața ei și ce demnă a fost în suferința ei.

Avem o vreme splendidă, cald și grădinile pline de flori și păsări. Acum am pasiunea grădinăriei, semăn eu însămă cu grădinarul și fiecare floare care răsare, sunt mândră și mi-e dragă.

Tantzi dragă, scrisoarea mea îți va parveni în preajma Sf. Paști, d-tale și lui Iancu din partea Regelui și a mea vă zicem „Hristos a Înviat”. Să dea Dumnezeu ca învierea aceasta să aducă scăparea țărișoarei noastre de nemernicii ce-au răpus-o.

Multe lui Iancu. Scrie-mi curând și povestește-mi ce faci.

Cu tot dragul te îmbrățișez și să dea Dumnezeu să ne vedem în curând,

Duduia

¹ Mary (1867-1953), Regina consoartă a regelui George al V-lea, născută Princesă de Teck. A murit pe 24 martie 1953, funeraliile având loc pe 31 martie, fiind înmormântată la Capela St. George a Castelului Windsor.

[Estoril]

13 aprilie 1953

Dragă Tanzi,

Sunt mută și zdrobită, nu am putere să scriu. Nu pot să cred, ăsta e strigătul meu și singurul meu gând. De ce m-a lovit Dumnezeu atât de crunt. Omul cel mai bun și cel mai mare Rege odihnește în Panteonul Regal.

A avut funeralii militare, cu toate onorurile cuvenite. Lumea plângea în hohote pe străzi și consternarea e mare. Era așa de iubit aici.

Când voi avea mai multă putere îți voi scrie mai mult. D-tale și lui Iancu toate mulțumirile mele la partea ce o luați la nesfârșita mea durere,

Duduia

[Estoril]

22.IV.1953

Numai câteva rânduri dragă Tantzzi, sunt așa de zdrobită că n-am putere să scriu. Mă bucur că-ți merge mai bine cu sănătatea și sper ca scrisoarea mea să te găsească complet restabilă.

De mine nu pot să-ți spun mai mult, decât că sufăr cumplit.

Te sărut cu drag,

Duduia

[Estoril]

Vineri [aprilie 1953]

Dragă Tantzzi,

Deși zdrobită și fără nicio putere de-a scrie, totuși o fac ca să-ți spun cât sunt de indignată de toate poveștile ce se colportează.

Nu știu ce fotografii ai văzut și de unde au fost produse. Regele a rămas frumos până ce-a închis ochii. Nu părea [de] vârsta Sa și nimeni nu credea că va împlini anul acesta 60 de ani. A suferit moralmente teribil, in justiții și calomnii. A fost mândru și a purtat în suflet cu demintate, în ochii săi buni și blânzi citeam adesea dorul după fiul său care n-a venit să-l vadă în viață, nici după ce a murit. Asta a fost cea mai mare durere a lui. Consternația a fost generală când s-a auzit că refuză să vie să dea ultima sărutare Acelui care a fost Tatăl lui și care l-a așteptat ani de zile cu dor și drag.

Ceea ce i-a dat ultima lovitură a fost că de data aceasta când s-a născut ultima Sa nepoțică¹, n-a găsit de cuviință cum a făcut în celelalte dăți, să-i anunțe nașterea. De ce?

Dacă ai fi văzut ce iubit a fost Regele și câte mii de oameni au venit și l-au plâns îngenunchiați și făcând rugăciuni în fața Sicriului cu rămășițele Sale unde odihnea frumos ca un Hristos, toți au spus că nu au văzut un mort mai splendid ca Regele.

Regele Italiei², Prințul Nicolae³, Contele de Barcelona (pretendentul Spaniei)⁴, Principele Frederik de Hohenzollern și Principeasa cu fiul lor mai mare⁵, Principele Andrei al Iugoslaviei⁶ reprezentând pe Regina Mărioara⁷ care zdrobită de durere a căzut bolnavă (Regele și Regina Mărioara se adorau), Arhiduci de Austria, Principi de Bragança, Reprezentantul Reginei Angliei, Reprezentantul Președintelui

¹ Irina Walker, a treia fiică a Regelui Mihai și a Reginei Ana, născută Princesă a României pe 28 februarie 1953 la Lausanne.

² Regele Umberto al II-lea al Italiei (1904-1983), a trăit 37 de ani în exil în Portugalia.

³ Principele Nicolae al României (1903-1978), fratele Regelui Carol al II-lea, ultima reședință din exil a fost Madrid, Spania.

⁴ Infantele Juan, Conte de Barcelona (1913-1993), ultima reședință din exil a fost la Estoril, Portugalia.

⁵ Prințul Frederick de Hohenzollern-Sigmaringen, vărul Regelui Carol al II-lea, a participat la funeraliile vărului său însoțit de Prințesa Margarete și Prințul Friedrich Wilhelm.

⁶ Principele Andrei al Iugoslaviei (1929-1990), nepotul Regelui Carol al II-lea.

⁷ Regina Maria (Mignon/Mărioara) a Iugoslaviei (1900-1961), sora Regelui Carol al II-lea, a trăit în exil în Marea Britanie.

Republicii Portugeze Domnul Salazar, Președintele Camerei, Președintele Academiei, toată societatea Portugheză, lume umilă (pe care o ajuta fără să facă vâlvă) au luat parte la înmormântare.

Guvernul Portughez și Salazar¹ au dat dovadă de cât au iubit și respectat pe Rege făcându-i funeralii naționale, străzile gemeau de lume care plângea și îngenunchea la trecerea Lui. Ploua și lumea stătea resemnată. Sute de coroane, Regina Elisabeta, Regina Mărioara, Arhiducesa Ileana, Regi și umili, au trimes și depus. Mii de telegrame am primit din toate colțurile lumii și tot atât primesc zilnic, încât nu răz-besc și nici n-am putere să răspund. Îl plâng toți acei ce l-au cunoscut precum și necunoscuți.

Scrisorile ce primesc îmi smulg lacrimile, atât sunt de splendide și de elogioase la adresa Regelui Carol. Sunt singura mea consolare când văd ce iubit și admirat a fost. Slabă consolare căci ce am pierdut, un soț, un prieten, totul pentru mine și singura mea dragoste pentru care trăiam.

Nici într-o mie de ani nu se va mai naște un OM ca EL. Bunătatea sa proverbială, inteligența și înalta Sa cultură, *charmul* care împrăștia în jurul Lui, au captivat pe toți care L-au cunoscut. Dumnezeu L-a iubit (căci iubește pe cei buni și îi cheamă la El), nu l-a chinuit, o singură clipă de suferință, o durere și cu surâsul pe buze a închis ochii, a vorbit încă cu doctorul și m-a privit cu atâta dragoste ținându-mă de mână. Imaginea asta nu o voi uita nici în clipa când Dumnezeu mă va chema la El. Atâta dragoste, atâta bunătate. O viață întreagă am trăit unul pentru altul, înfruntând cu capul sus toate nedreptățile oamenilor. Am urât politica și nu m-a interesat, și niciodată nu vorbeam cu El sau alții. El știa și acuzațiile ce mi s-au adus, îi făceau atâta râu. L-am iubit mai mult ca orice pe lume și nimic decât el nu mă interesa. El era totul pentru mine și dragostea mea nu avea alt scop decât să-L știu fericit. Alții îi vărsau cu picătura durere și necazuri. Dumnezeu e mare și știe totul.

Iacă Tantzi ce am de spus, adevărul adevărat!

¹ Antonio de Oliveira Salazar (1889-1970), politician, premier al Portugaliei în perioada 1932-1968, președinte în perioada aprilie-august 1951, a pus bazele regimului dictatorial care a durat până în primăvara lui 1974.

Îți trimet o fotografie recentă ca să vezi cum era când a închis ochii săi blânzi și scumpi pentru veșnicie.

Acum nu mi-au mai rămas decât amintirile duioase, chipul Său drag pe care-L port în suflet zi și noapte, bunătatea Sa care e vie în mine și dragostea noastră fără asemănare, de care sunt mândră și-i mulțumesc Lui Dumnezeu că mi-a hărăzit-o.

Cu drag Tantzi,
Duduia

[Estoril]

9.5.1953

Scumpă Tantzi,

Am primit scrisoarea d-tale din 5 mai, îți mulțumesc că te gândești la mine cu atâta drag.

Ce pot să-ți spun mai mult, decât că sufăr nesfârșit de mult și că pe zi ce trece mă simt mai nenorocită. Îmi lipsește la orice pas al vieții mele.

Fotografia ce ți-am trimes-o am făcut-o exact trei săptămâni înainte de s-a prăpădit, cum ai putut vedea tot frumos era și nu s-ar fi zis că așa neașteptat se va duce. Mi-e sufletul zdrobit, nu-mi găsesc loc, sunt numai liniștită când sunt lângă El și înfloresc cu flori din grădină și vorbesc cu El. Mi-e dor nebun de El, nopțile sunt lungi și zilele nu au sfârșit. Durerea crește și golul devine insuportabil.

Toată ziua casa mi-e plină de prieteni care sunt buni, admirabili căutând să mă facă să uit puțin, aproape nu aud ce vorbesc, gândul meu e la El și numai la El. Mii de scrisori am primit până acum din toate colțurile lumii, cât îl plâng românii și cei ce L-au cunoscut, toți caută în marea lor bunătate să mă consoleze. Dar cine mă poate consola? Plâng lacrimi fierbinți cetind frumoasele și evlavioasele cuvinte și indignarea lor contra presei odioase care nu găsește decât minciuni și infamii să asvârle

Acelui care a fost un mare Rege și un infinit bun OM. Ce meschini sunt toți. Din fericire că lumea este indignată și îi condamnă.

Nu pot să-ți mai scriu mult azi, sunt tare obosită și n-am putere. Scrie-mi. Multe lui Iancu.

Te îmbrățișez cu drag,

Duduia

[Estoril]

[1953]

Îmi închipui dragă Tantzi ce amărâtă trebuie să fii din cauza veștilor ce ai primit de la sora d-tale. E atât de dureros să nu poți face nimica pentru cei ce suferă și-ți sunt dragi. Poate între timp ai primit mai bune, ceea ce-ți doresc din suflet.

De mine n-am multe de spus, aceeași durere, pe zi ce trece mai mare și mai insuportabilă. De răutatea omenească, nu mai mă mir, dar cum cred în Dumnezeu și sper în El, știi că și dreptate se va face tuturor aceluia ce pățimesc pe nedrept. Minciunile ce scriu jurnalele și felul cum unii înțeleg să-și câștige pâinea de toate zilele, mă scârbește și adevărul iese întotdeauna la lumină, așa că mulți vor fi decepționați că s-au alimentat cu istorii false și răuvoitoare din jurnale sau din grupa multora care vor să se facă interesați.

Îți mulțumesc că te gândești la mine, și eu mă gândesc deseori la d-ta și crede-mă c-aș dori să primești vești bune, ca cel puțin sufletește să nu te mai zbuciumi.

Sper că Iancu o duce bine cu sănătatea, de asemenea d-ta. Când ai timp scrie-mi, mă bucur să-ți văd slova. Acea timpul, după călduri caniculare, a devenit foarte răcoros.

Multe lui Iancu iar pe d-ta te îmbrățișez cu drag,

Duduia

[Estoril]
15.5.1953

Dragă Tantzi,

Nu sunt decât câteva cuvinte, având o rugămintă a-ți face. Sunt sigură că știi adresa Principelui Nicolae Sturdza. Fii drăguță și trimete-mi cât poți de curând. Îți mulțumesc dinainte.

De mine nu pot să-ți spun multe decât că durerea mea e mai mare pe zi ce trece și că nu pricep nimica, de ce Dumnezeu mi l-a luat și de ce El, așa de bun, așa de uman?

Sper dragă Tantzi că-ți merge bine cu sănătatea. Multe lui Iancu.

Cu drag te îmbrățișez,

Duduia

[Estoril]
23.9.1953

Dragă Tantzi,

De lungă vreme nu ți-am mai scris, n-am putut, am fost distrusă. Am fost plecată două luni, întoarcerea a fost îngrozitoare. Casa goală fără Acel ce mi-a fost mai scump ca lumina ochilor, Acela care a fost Cel mai bun și [cea] mai adorabilă Ființă, nu pot realiza și nu pot crede că este adevărat. Umblu zăpăcită prin casă și aștept ca dintr-un moment în altul, ușa să se deschidă și să apară Ființa iubită.

Ce ai făcut d-ta toată vara? Ai fost cu siguranță plecată. Ai făcut vreo cură undeva?

Ce vești ai de la ai d-tale? Cum le mai merge? De-acolo veștile sunt îngrozitoare... Sper că cel puțin d-ta ai vești bune.

Anul acesta au fost și aici mari călduri, de aceea Doctorul meu a insistat să plec, fiind f. slăbită.

Ce face Iancu? Cum îi merge cu sănătatea? Cum îți merge?

Nu pot scrie mult dragă Tantzi, dar îți promit data viitoare o scrisoare mai lungă.

Scrie-mi, nu știi cât mă voi bucura. Multe lui Iancu.

Cu mult drag,

Duduia

